

Lääkehoitosuunnitelma

Laatijat	Sanna Ikonen, Merikartanon palvelupäällikkö
	Veera Tommiska, Puistokartanon palvelupäällikkö
	Susann Lesch, terveydenhoitaja
	Mia Nygård, lähihoitaja, tiimivastaava
Hyväksymisajankohta	2.6.2022
Hyväksyjä (kts. Turvallinen lääkehoito, kappale 2)	Guled Ali Jama, yleislääkäri, Medizone

Yksikön nimi ja yhteystiedot:

Espoon Lähimmäispalveluyhdistys ry/Palvelutalo Merikartano
 Tyrskyvuori 6
 02320 ESPOO
 p. 09 2606 4201

Toimintayksikön lääkehoidosta vastaava lääkäri tai hänen valtuuttamansa lääkehoidosta vastaava lääkäri	Guled Ali Jama, yleislääkäri, Medizone
Lääkehoidon toteuttamisen kokonaisuudesta vastaava sairaanhoitaja	Kaisa Pekola, palvelujohtaja kaisa.pekola@eipy.fi p. 040 074 4137

Sisältö

1	Lääkehoidon toteuttaminen ja vaatavuustaso	4
1.1	Toiminta- tai työyksikön kuvaus	4
1.2	Lääkehoidon vaatavuustaso ja toteuttamistavat.....	5
1.3	Yksikön lääkäripalvelut	6
2	Lääkehoitoon liittyvien riskien tunnistaminen ja niihin varautuminen	7
2.1	Yksikön lääkehoitoon liittyvien riskien tunnistaminen ja niihin varautuminen	7
2.2	Yksikössä käytettävät riskialttiit lääkkeet	9
2.3	Pkv-lääkkeet ja huumeainelääkkeet sekä lääkkeiden väärinkäyttötilanteet.....	11
2.4	Lääkehoidon vaaratapahtumissa toimiminen.....	12
3	Henkilöstön lääkehoidon vastuut, velvollisuudet ja työnjako.....	13
4	Lääkehoidon osaaminen ja osaamisen varmistaminen.....	16
5	Lääkehoidon prosessi	18
5.1	Lääkitysturvallisuuden johtaminen	18
5.2	Lääkityksen ajantasaisuuden selvittäminen ja lääkemääräyksen antaminen	19
5.3	Lääkkeen hankkiminen ja hävittäminen	20
5.4	Lääkkeiden säilyttäminen ja hävittäminen	20
5.5	Lääkkeen jakaminen, käyttökuntoon saattaminen, tarkistaminen ja antaminen.....	22
5.6	Lääkehoidon dokumentointi	25
5.7	Lääkkeiden vaikutusten seuranta	26
5.8	Lääkehoidon lopettaminen	26
5.9	Yhteistyö muiden yksikköjen kanssa	27
5.10	Asiakkaan/potilaan ja läheisen ohjaus ja neuvonta.....	27

6	Seuranta- ja palautejärjestelmä	28
6.1	Haitta- ja vaaratapahtumien seuranta	28
6.2	Lääkkeiden ja rokotteiden haittavaikutuksista ilmoittaminen	29
6.3	Lääkkeiden tuotevirheistä ja lääkeväärennöksistä ilmoittaminen.....	29
6.4	Lääkinnällisiin laitteisiin liittyvien vaaratapahtumien ilmoittaminen.....	29
6.5	Asiakas- tai potilaspalautejärjestelmä	29
6.6	Asiakkaan, potilaan tai läheisen ohjeistus ongelmatilanteissa toimimisessa.....	29
6.7	Lääkitysturvallisuusauditointi	30
7	Lääkehoitosuunnitelman liitteet.....	30

1 Lääkehoidon toteuttaminen ja vaativuustaso

Espoon Lähimmäispalvelu ry:n palvelutalo Merikartanon kotihoidossa lääkehoito perustuu lääkehoitosuunnitelmaan, joka on osa terveydenhuoltolain 8 §:ssä säädettyä laatu- ja potilasturvallisuussuunnitelmaa. Lääkehoitosuunnitelma on keskeinen osa lääkehoitoon osallistuvien henkilöiden perehdytystä sekä lääkehoidon laadun ja turvallisuuden varmistamista.

Lääkehoitosuunnitelma tarjoaa käytännön työvälineen työyksikön lääkehoidon suunnitelmalliselle hallinnalle ja laadulliselle kehittämiselle. Näin ollen lääkehoitosuunnitelma on työyksikön johtamisjärjestelmän ja laadunhallinnan keskeinen osa.

Lääkehoitosuunnitelman laadintaan on osallistunut Merikartanon ja Puistokartanon kotihoidon esihenkilöt. Lääkehoitosuunnitelma säilytetään sähköisessä muodossa Intrassa, yksikkökohtaisella M-aseamalla ja paperiversiona hoitajien toimistolla perehdytyskansiossa. Lääkehoitosuunnitelmaan tutustuminen on osa perehdytysprosessia. Lääkehoitosuunnitelma päivitetään aina kun toiminta tai olosuhteet muuttuvat ja se tarkistetaan vähintään kerran vuodessa. Päivityksestä vastaa yksikön esihenkilö. Lääkehoitosuunnitelman hyväksyy lääkeluvat allekirjoittava lääkäri. Lääkesuunnitelma käydään läpi myös sopimusapteekin auditoinnissa.

1.1 Toiminta- tai työyksikön kuvaus

Merikartanon palveluyksikkö tuottaa kotihoitoa ja asiakkaina ovat palvelutalossa asuvat ikääntyneet, joiden kanssa on tehty yksilöllisesti räätälöity hoivasopimus. Kotihoitoa tuotetaan kaikkina vuorokauden aikoina. Kaikki asukkaat maksavat kuukausittaista perusmaksua, johon kuuluu seuraavat kokonaisuudet: henkilökunnan läsnäolo 24/7, turvahälytysjärjestelmän ylläpito, asukasneuvonta- ja ohjauspalvelut sekä yhteisöllinen toiminta.

Merikartanon palvelutalossa on 117 vuokra-asuntoa ja n. 120 asukasta. Asukkaiden keski-ikä on n. 85 v. Asiakkaiden hoivan tarve vaihtelee ja hoitokontakti saattaa olla kerran viikossa tapahtuva tai useampi kontakti päivässä. Fyysisesti raskaita hoidettavia ei tällä hetkellä ole. Asiakaskunnan vaihtuvuus on nopeaa ja esim. vuonna 2021 vapautui n. 30 asuntoa. Syitä

tähän ovat kuolemat, siirtyminen tehostettuun palveluasumiseen ja joskus myös muutto muualle.

Talosta ostettua hoivaa on n. 40 henkilöllä. Lisäksi joillakin asukkailla käy Espoon kotihoito ja tai joku muu hoivapalvelujen tuottaja. Asiakasryhmässä on monisairaita, monilääkittyjä, päihderiippuvaisia, mielenterveysongelmaisia sekä enenevässä määrin muistisairaita.

Yksikössä työskentelee yksikön esihenkilö (fysioterapeutti), sairaanhoitaja, 12 lähihoitajaa sekä puolipäiväisesti tapahtumakoordinaattori (lähihoitaja). Lääkehoitoa toteutetaan päivittäin.

1.2 Lääkehoidon vaatavuustaso ja toteuttamistavat

Merikartanon kotihoidolla ei ole omaa lääkevalikoimaa. Kaikki lääkkeet ovat asiakaskohtaisia. Lääkkeet annetaan enteraalisesti tai parenteraalisesti seuraavasti:

Enteraaliset antotavat

- suun kautta
- posken limakalvoille
- kielen alle limakalvoille
- suunsisäisesti limakalvoille
- peräsuolen kautta

Parenteraaliset antotavat

- ihonalaisesti
- lihaksensisäisesti
- inhalaatio, sisäänhengitys
- ihon kautta imeytyvä lääkitys
- iholle paikallisesti
- emättimeen
- silmään
- korvaan
- nenään

Yksikössä lääkehoitoa toteuttaa terveydenhuoltoalan koulutuksen ja siihen sisältyvän lääkehoidon koulutuksen saanut terveydenhuollon ammattilainen. Työnantajalla on vastuu työnjaosta. Työnjaon on oltava selkeä ja työntekijöiden tiedossa. Työntekijällä on velvollisuus ilmoittaa, mikäli arvioi, että ei selviä vaaditusta tehtävästä. Työnantaja järjestää tarvittaessa lisäkoulutusta.

Aamuvuorossa työskentelee kolme lähihoitajaa, iltavuorossa kaksi lähihoitajaa ja yövuorossa yksi lähihoitaja. Sijaisena voi toimia myös sairaanhoitaja. Yksikön sairaanhoitaja ja esihenkilö tekee päivätöitä. Kaikilla vakituisilla, lääkehoitoa toteuttavilla työntekijöillä on voimassa oleva talokohtainen lääkelupa.

Peruskoulutuksella ilman erillistä lupaa nimikesuojatut (apuhoitaja, perushoitaja, lähihoitaja, mielisairaanhoitaja ja mielenterveyshoitaja) voivat osallistua lääkehoitoon jakamalla muita kuin PKV-lääkkeitä ja antamalla niitä luonnollista tietä.

Henkilöstörakenne on työyksikön vaatavuustason mukainen niin, että jokaisessa työvuorossa on mahdollista toteuttaa lääkehoitoa turvallisesti myös lomien ja sairauspoissaolojen aikana. Työvuorossa on aina vakituista henkilökuntaa ja/tai vakituinen sijainen. Omien sijaisten lääkeosaaminen varmistetaan työsuhteen alussa ja rekrytointiyhteyksistä tilataan ensisijaisesti lääkeluvat omaavia sijaisia tai jos lääkeosaamista ei ole, työtehtävät suunnitellaan tämä huomioiden.

1.3 Yksikön lääkäripalvelut

Lääkehoidon kokonaisvastuu on hoitavalla lääkärillä. Merikartanon nimetty omalääkäri, yleislääkäri Heidi Hinkkanen toimii Kivenlahden terveysasemalla. Nimetyt omalääkärit poissa ollessa, akuuttiasioissa asiakas voi varata ajan toiselle Kivenlahden ta:n lääkärille. Asiakas voi halutessaan käyttää myös muun terveysaseman palveluja ja/tai yksityistä lääkäriä.

Yksikön sairaanhoitaja toimii yhteyshenkilönä Kivenlahden ta:n lääkäriin. Yhteydenpito toimii pääsääntöisesti kansion välityksellä kerran viikossa, mutta myös jonkin verran sähköpostitse ja puhelimitse. Omalääkärit poissa ollessa, kansion purkaa Kivenlahden ta:lla sijaistava lääkäri. Päivystysluontoisissa asioissa asiakas/hoitaja on yhteydessä Kivenlahden terveysaseman ajanvaraukseen tai asiakkaalle tilataan ensihoito.

Kaikille asiakkaille tehdään vuosittain hoitajan toimesta vuositapaaminen. Tiedot vuositapaamisesta menevät hoitavalle lääkärille Kivenlahden ta:lle, jolloin asiakkaalle varataan määräaikaistarkastusaika sekä vuosilabrat. Tällöin tarkistetaan myös asiakkaan kokonaislääkitys. Muulloin tieto kokonaislääkityksen arvioinnin tarpeesta tai muista lääkitykseen liittyvistä asioista menee omalle lääkärille kansion välityksellä ja lääkäri tekee tarvittavat muutokset.

2 Lääkehoitoon liittyvien riskien tunnistaminen ja niihin varautuminen

2.1 Yksikön lääkehoitoon liittyvien riskien tunnistaminen ja niihin varautuminen

Riski	Miten varaudutaan
Lääkkeiden tarjottimelle/dosettiin jaossa tapahtuu virhe.	Lääkkeiden jako tehdään erillisessä lääkkeenjakoahuoneessa. Lääkkeenjako suunnitellaan mahdollisuuksien mukaan työvuoron alkuun. Kaksoistarkistus. Ensisijaisesti asiakkaat ovat annosjakelun piirissä.
Työntekijän osaaminen on puutteellista.	Lääkehoitoa toteuttavalla työntekijällä on voimassa oleva, talokohtainen lääkelupa. Lääkeosaamisen vaade huomioidaan työvuorosuunnittelussa. Työntekijöille tarjotaan mahdollisuutta lisäkoulutukseen. Varmistetaan, että sijaisilla on riittävä osaaminen jo tilausvaiheessa.
Asiakas saa toisen asiakkaan lääkkeet.	Asiakkaan kuva on asiakastietojärjestelmässä. Asiakkaan henkilöllisyys varmistetaan kysymällä.

Riski	Miten varaudutaan
	Sijaisia ohjeistetaan olemaan erityisen tarkkojassa, koska eivät tunne asiakkaita.
Apteekista tulee virheellinen tuote.	Lääkevuorossa oleva hoitaja purkaa apteekista tulevan lääkekuorman ja tarkistaa tilauksen oikeellisuuden.
Asiakkaan lääkelista ei ole ajantasainen.	Asiakkaan lääkemuuotokset kirjataan välittömästi tiedon saatamme asiakastietojärjestelmään sekä yksikön lääkkeenjako-ohjeeseen.
Asiakas on päihtynyt.	Omalääkäri on antanut ohjeistuksen lääkityksen suhteen kun voidaan todeta asiakkaan olevan päihtynyt.
Asiakas on saanut lääkkeitä toiselta hoitavalta taholta ja tästä ei ole tietoa.	Mikäli vastuu lääkehoidosta on hoitajilla eikä asiakkaalla itsellään, kaikki lääkkeet tulisi olla hoitajien toimistolla ja asiakkaan tulisi antaa tieto hoitajille.
Asiakastietojärjestelmä ei toimi.	Ajantasainen lääkelista tulostetaan aina asiakkaan lääkekoriin eli löytyy myös manuaalisena versiona.
Äkilliset lääkitystarpeet.	Yhteistyöapteekin kanssa on kuljetussopimus, joka kattaa myös äkilliset lääketoimitukset. Tarvittaessa henkilökunta hakee.
Lääkkeitä ei ole säilytetty asianmukaisesti.	Lääketilan sekä hoitajien toimiston sisälämpötilaa seurataan. Lääkejääkaappien lämpötilaa seurataan.
Kirjaamisessa on puutteita esim. tarvittaessa annettavien lääkkeiden suhteen.	Työntekijän on oltava huolellinen ja kirjattava aina tarvittaessa annettu lääke asiakastietojärjestelmään.
Asiakas ottaa lääkkeet itsenäisesti ja tehdään havainto, että lääkehoito ei toteudu asianmukaisesti.	Asiakkaalle/omaiselle ehdotetaan siirtymistä valvottuun lääkkeenantoon.
Hoivatahon vaihtuminen.	Yhteistyö hoivatahojen välillä, jolloin varmistetaan lääkehoidon jatkuvuus siirtohetkellä.
Sairaalasta kotiutuva asiakas.	Pyydetään useamman päivän lääkkeet mukaan. Tarvittaessa apteekki toimittaa lääkkeet samana päivänä.

Riski	Miten varaudutaan
Virheellinen lääkkeenantotapa.	Tunnetaan annettavat lääkevalmisteet. Hyödynnetään Terveysportista saatavaa tietoa.
Asiakkaalla ei ole tarvittavia lääkkeitä esim. maksukyvyistä johtuvista syistä.	Yhteys omaiseen, sosiaalityöntekijään. Tarvittaessa aloitettava edunvalvontaprosessi.
Asiakkaan omainen on lääkäri ja tekee lääkemääräyksiä.	Vastaanotetaan ainoastaan kirjallisia ohjeita.
Asiakas saa allergisen reaktion.	Tieto allergiasta on asiakastietojärjestelmässä ajantasainen. Yksikössä on adrenaliinia.

2.2 Yksikössä käytettävät riskialttiit lääkkeet

Riskilääkkeisiin eli erityistä tarkkavaisuutta vaativiin lääkkeisiin kutsutaan lääketta, jonka annosteluun, käsittelyyn tai säilytykseen liittyy turvallisuuden kannalta erityisiä riskejä tai väärinkäytön mahdollisuus. Riskilääkkeellä on suurempi todennäköisyys aiheuttaa potilaalle merkittävä haitta ja niillä on pieni terapeuttinen leveys eli pienimmän tehoavan annoksen ja suurimman turvallisen hoitoannoksen välinen erotus.

Merikartanossa asiakkailla käytössä olevia suuren riskin lääkkeiksi luokiteltavia lääkkeitä ovat opioidit, insuliini, antikoagulantit (mm. varfariini) ja bentsodiatsepiinit. Lääkkeenjakoahuoneen seinällä on erillinen lista riskilääkkeistä 8 (LIITE).

Lääke	Riski	Keinot riskien vähentämiseksi
Insuliini	Yliannostus tai annostelu väärälle asiakkaalle voi johtaa kuolemaan.	Asiakkaan kuva asiakastietojärjestelmässä. Varmistetaan henkilöllisyys kysymällä. Kirjataan lääkkeenannot. Insuliinivalmisteen oikeellisuuden ja annostuksen varmistaminen ennen antamista. Lääkä-

Lääke	Riski	Keinot riskien vähentämiseksi
		rin antamat ajantasaiset ohjeet. Säilyvyysajan tarkistus ja seuranta.
Opioidit	Yliannostus tai annostelu väärälle asiakkaalle voi johtaa hengityksen lamaantumiseen ja kuolemaan. Riippuvuuden kehittyminen.	Asiakkaan kuva asiakastietojärjestelmässä. Varmistetaan henkilöllisyys kysymällä. Kirjataan lääkkeenannot. Seuranta kulutuskortilla.
Antikoagulantit	Yliannostus tai annostelu väärälle asiakkaalle voi johtaa kuolemaan. Yleisin haittavaikutus on verenvuodot. Yhteisvaikutukset muiden lääkkeiden kanssa. Lääkkeiden unohtaminen.	Asiakkaan kuva asiakastietojärjestelmässä. Varmistetaan henkilöllisyys kysymällä. Säännölliset INR-seurannat. Eliquis- ja vastaavissa lääkevalmisteissa asiakkaan painon seuranta. Kokonaislääkityksen arviointi ja seuranta. Asiakkaan riittävä tietämys lääkkeistä, joiden kanssa yhteisvaikutus.
Bentsodiatsepiinit	Väsymys, joka altistaa tapaturmille. Riippuvuuden kehittyminen. Toleranssi kasvaa. Yliannostus ja/tai sekakäyttö on hengenvaarallinen.	Käytön seuranta. Ei pidempiaikaiseen käyttöön. Lääkärin ohjeistus mikäli epäillään sekakäyttöä – lääkkeenannosta kieltäytyminen.
Digoksiini	Yliannostus on hengenvaarallinen. Yhteisvaikutukset muiden lääkkeiden kanssa.	Asiakkaan kuva asiakastietojärjestelmässä. Varmistetaan henkilöllisyys kysymällä. Kirjataan lääkkeenannot. Kokonaislääkityksen arviointi ja seuranta.
Parasetamoli	Yliannostus voi aiheuttaa maksavaurion tai kuoleman.	Seuranta ja kirjaaminen.
Depot-valmiste	Lääkkeen virheellinen käyttö voi aiheuttaa vakavia haittoja.	Työntekijän lääkeosaamisen varmistaminen. Terveysportti.
Rinnakkaisvalmisteet.	Lääkkeenjaossa ei tunnisteta rinnakkaisvalmisteeksi. Asiakas voi saada lääkkeet väärin annosteltuina. Yliannostuksen riski.	Työntekijän lääkeosaamisen varmistaminen. Tarkkuus lääkkeenjaossa. Kaksoistarkastus. Terveysportti.
Harvoin annettavat injektiot.	Altistaa lääkepoikkeamille.	Harvoin annettavia injektioita antaa yksikössä pääasiallisesti yksikön sairaanhoitaja.
Penisilliini, sulfonamidit.	Vakavat allergiset reaktiot.	Asiakastiedoissa asiakkaan omalla ilmoituksella. Kysytään heti tulotapaamisessa.

Lääke	Riski	Keinot riskien vähentämiseksi
		Aloitetaan vain lääkärin määräyksellä.
Käsikauppalääkkeet.	Lääkkeiden yhteisvaikutus. Yliannostus. Terveyshaitat.	Asiakkailla ei pitäisi olla mitään lääkkeitä omassa hallinnassaan, mikäli ollaan sovittu lääkehuollosta meidän kauttamme. Tiedotetaan riittävästi sekä asiakasta että omaisia.

2.3 Pkv-lääkkeet ja huumausainelääkkeet sekä lääkkeiden väärinkäyttötilanteet

Lääkehoitoa toteuttaa terveydenhuoltoalan koulutuksen ja siihen sisältyvän lääkehoidon koulutuksen saanut terveydenhuollon ammattilainen. Kaikilla vakituisilla, hoivaa toteuttavilla työntekijöillä on voimassa oleva talokohtainen lääkelupa. Peruskoulutuksella ilman erillistä lupaa nimikesuojatut (apuhoitaja, perushoitaja, lähihoitaja, mielisairaanhoidaja ja mielenterveyshoitaja) voivat osallistua lääkehoitoon jakamalla muita kuin PKV-lääkkeitä ja antamalla niitä luonnollista tietä.

Asiakkaat, joilla on sovittua säännöllistä, lääkehoitoon liittyvää hoivaa, lääkkeet säilytetään hoitajien toimiston yhteydessä olevassa lukollisessa lääkkeenjakhuoneessa. Hoitajien toimistossa ja lääkkeenjakhuoneen ovessa on kellopiirillinen Iloq-lukko, joka voidaan tarvittaessa lukea ja kulua seurata. Lääkkeenjakhuoneessa on ovipumppu, jolloin ovi sulkeutuu ja lukittuu automaattisesti. Huumausaineiksi luokiteltaville lääkkeille tilassa on erillinen lukollinen lääkekaappi.

Lääkehuoneessa säilytettävien lääkkeiden tulee olla henkilökohtaisella lääkemääräyksellä hankittuja lääkkeitä ja lääkkeitä tulee käyttää ainoastaan kyseisen asiakkaan hoitoon. Lääkkeet säilytetään alkuperäisissä pakkauksissa nimellä varustetuissa koreissa siten, että eri henkilöiden lääkkeet eivät voi sekaantua keskenään. Huumausainelääkkeitä ei jaeta etukäteen, vaan lääketarjottimelle käyttöpäivänä. Iltavuoron hoitaja tekee tarkistuksen.

Huumausaineiksi luokiteltavien lääkkeiden kulutusta seurataan kulutus-kortilla. Lääkkeitä käsittelee ainoastaan lääkeluvan suorittanut ja lääkehuoltoon perehdytetty vakituinen tai vakituisesti sijaisuutta tekevä lähi-/sairaanhoitaja ja vain heillä on kulkuoikeus lääkkeenjako huoneeseen. Käytetyt lääkelaa-
 starit kerätään lääkkeenjako huoneessa olevaan erilliseen säiliöön. Lääkelaa-
 starit ja muut lääkejätteet toimitetaan Espoonlahden apteekkiin muutaman kerran vuodessa tai tarvittaessa.

Asiakkaan hoito keskitetään mahdollisuuksien mukaan omalääkärille, Ki-
 venlahden ta:lle. Noudatamme Espoon kaupungin ohjeistusta *Päihtynyt
 asiakas kotihoidossa* (LIITE). Omalääkäriä voi myös konsultoida mikäli
 epäillään sekakäyttöä tai lääkkeiden väärinkäyttöä.

Työntekijöitä varten on yhdistyksessä laadittu erillinen päihdeohjelma
 (LIITE).

2.4 Lääkehoidon vaaratapahtumissa toimiminen

Yksikössä yleisimmät tilanteet, joissa on lääkehoidon vaaratapahtuman
 mahdollisuus:

- Asiakkaan lääkkeet on annosteltu väärin, annetaan väärään aikaan tai väärän antoreitin kautta ja menevät asiakkaalle asti
- Asiakas saa toisen asiakkaan lääkkeet
- Asiakas ei saa lääkkeitä esim. sairaalasta kotiutuessa, hoivatahon vaihtuessa, maksukyvyyn puuttuessa
- Allerginen reaktio

Lääkehoitoon liittyvässä vaaratilanteessa ollaan välittömästi yhteydessä terveyskeskus-/ yhteispäivystykseen. Päivystävän lääkärin tehtävänä on arvioida tapahtumaan liittyvät riskit ja antaa ohjeet henkilön seurannasta ja mahdollisesta hoidosta. Mikäli asiakkaalle kehittyy voimakkaita oireita, otetaan välitön yhteys hätäkeskukseen (112) ja toimitaan saatujen ohjeiden mukaisesti.

Toimenpiteet:

- Hengityksen ja verenkierron riittävyyden varmistaminen
- Tarvittaessa elvytys
- Estetään lääkeaineen imeytyminen (lääkehiili jos ei ole vasta-aiheita, huuhtelu vedellä, vastalääkkeen anto)

Vaaratapahtuma (myös läheltä piti -tilanteet) ja toimenpiteet kirjataan viivytyksettä asiakastietoihin. Tapahtuneen kohteeksi joutunutta ja hänen omaistaan sekä yksikköä informoidaan mahdollisimman pian.

Vakavat vaaratapahtumat tiedotetaan yksikön esihenkilölle/palvelujohtajalle välittömästi. Vakavat vaaratapahtumat sekä läheltä piti -tilanteet tutkitaan ja käsitellään niin, että vastaavalta virheeltä jatkossa vältyttäisiin. Uusista toimintatavoista tiedotetaan riittävästi ja yksikön työntekijät perehdytetään tehtyihin muutoksiin, jolloin kaikki toimivat sovitulla tavalla. Kaikki lääkehuoltoon liittyvät haittapahtumat, poikkeamat ja läheltä piti -tapah- tumat käsitellään yksikön palaverissa kuukausittain.

3 Henkilöstön lääkehoidon vas- tuut, velvollisuudet ja työnjako

Ammattiryhmä	
Lääkäri	
Medizone/yleislääkäri Guled Ali Jama	
Vastuu ja tehtävät	Hyväksyy yksikön lääkehoitosuunnitelman ja allekirjoittaa lääkehoidon toteuttamisen luvat.

Ammattiryhmä	
Osaaminen	Valviran myöntämä lääkärin ammatinharjoittamisoikeus. Oikeuksien varmistaminen Julkiterhikistä.
Kivenlahden ta:n omalääkäri Heidi Hinkkanen	
Vastuu ja tehtävät	Lääkehoidon kokonaisvastuu niiden asiakkaiden kohdalla, jotka Kivenlahden ta:n asiakkaita. Hoitavan lääkärin vastuulla on lääkityksen aloittaminen ja lopettaminen sekä kokonaislääkityksen tarkastaminen. Hoitava lääkäri varmistaa myös, että lääkityksessä ei ole haitallisia yhteisvaikutuksia tai päällekkäisyyksiä.
Osaaminen	Valviran myöntämä lääkärin ammatinharjoittamisoikeus.
Sairaanhoitaja ja sairaanhoitajana laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö (terveydenhoitaja, kättilö, ensihoitaja)	
Vastuu ja tehtävät	Vastuu lääkehoidon toteuttamisen kokonaisuudesta. Toimii yhteishenkilönä Kivenlahden ta:lle, huolehtii lääketilaukset, reseptien uusimiset, seuraa lääkemääriä sekä lääkkeiden yhteisvaikutuksia. Lääkemuutosten kirjaaminen asiakastietojärjestelmään. Auttaa asiakasta annosjakelun käynnistämisessä ja apteekkitilin avaamisessa. Huolehtii asiakkaiden rokotuksista ja harvoin annettavista injektioista. Osallistuu lääkkeiden antamiseen asiakkaille tarvittaessa.
Osaaminen	Valviran myöntämä sairaanhoitajan ammatinharjoittamisoikeus. Järjestelmien hallinta (asiakastietojärjestelmä, Easymedi -apteekkitilausjärjestelmä). Oikeuksien varmistaminen Julkiterhikistä. Järjestelmäosaaminen varmistetaan riittäväällä koulutuksella.
Vaativa lääkehoito ja lupakäytännöt	Kirjallinen, lääkärin allekirjoittama rokotuslupa. Sisältää teoriaopinnot sekä tentin sekä näytöt. Voimassaolo 5 v. Luvan myöntää yhteistyölääkäri, joka allekirjoittaa yksikön lääkehoidon toteuttamisen luvat.
Lähihoitaja	

Ammattiryhmä	
<p>Vastuu ja tehtävät</p> <p>Osaaminen</p> <p>Vaativa lääkehoito ja lupakäytännöt</p> <p>Vaativa lääkehoito ja lupakäytännöt</p>	<p>Lääkkeiden jakaminen lääketarjottimille/dosettiin. Lääkemuutosten kirjaaminen asiakastietojärjestelmään. Lääkkeiden tilaaminen Easymedi-ohjelmalla, puhelimitse. Lääkkeiden antaminen asiakkaille eri antotavoilla, jotka kuvattu kappaleessa 1.2. Lähihoitajan koulutus.</p> <p>Kirjallinen, lääkärin allekirjoittama lääkelupa. Sisältää lääkehoidon teorian, ikääntyneiden lääkehoidon, lääkelaskut sekä PKV-lääkkeet, joista tentit. Näyttöinä PKV ja injektiot. Ilman erillistä lupaa nimikesuojatut voivat osallistua lääkehoitoon jakamalla muita kuin PKV-lääkkeitä ja antamalla niitä luonnollista tietä.</p> <p>Lähihoitaja suorittaa PKV-lääketentin. Tästä sekä injektioista annetaan näytöt x 2.</p>
<p>Farmaseutti ja proviisori</p>	
<p>Vastuu ja tehtävät</p> <p>Osaaminen</p>	<p>Kivenlahden yhteistyöapteekki tekee auditoinnin sovitus, n. kerran vuodessa. Vierailu lääkkeenjakoalassa sekä lääkesuunnitelmaan tutustuminen. Farmaseutin koulutus.</p>
<p>Sosiaali- tai terveydenhuollon opiskelija, joka suorittaa harjoittelujaksoaan</p>	
<p>Vastuut ja tehtävät</p> <p>Osaaminen</p>	<p>Toteuttaa lääkehoitoa vain ohjaajan valvonnassa, ei itsenäisesti. Ohjaaja varmistaa osaamisen.</p>
<p>Sosiaali- tai terveydenhuollon opiskelija, joka toimii sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilön sijaisena</p>	
<p>Vastuu ja tehtävät</p>	<p>Lähihoitan sijaisena toimiva lähihoitajaopiskelija voi samassa yksikössä työskentelevän, kirjallisesti nimitetyn ohjaajan valvonnassa osallistua lääkehoidon toteuttamiseen jakamalla jo valmiiksi potilasannoksiin jaettuja lääkkeitä luonnollista tietä. Nimetty ohjaaja seuraa, ohjaa ja valvoo opiskelijan toimintaa.</p>

Ammattiryhmä	
Osaaminen	<p>Sairaanhoitajaopiskelijan tulee olla suorittanut 140 opintopistettä ennen kuin voi toimia sairaanhoitajan sijaisena.</p> <p>Lähihoitajaopiskelijalla tulee olla hyväksytysti suoritettuna lääkehoidon opintojaksot sekä lääkelaskut. Tiedot tulee varmistaa opintorekisteriotteesta.</p> <p>Lähihoitajaopiskelija, joka on oppisopimuskoulutuksessa, suorittaa lääkelupa-oikeuttavat tentit. Työnantaja arvioi opiskelijan valmiudet huomioiden työyksikön lääkehoidon vaativuuden.</p>

4 Lääkehoidon osaaminen ja osaamisen varmistaminen

Henkilöstörakenne on työyksikön vaativuustason mukainen niin, että jokaisessa työvuorossa on mahdollista toteuttaa lääkehoitoa turvallisesti myös lomien ja sairauspoissaolojen aikana. Työvuorossa on aina vakituista henkilökuntaa ja/tai vakituinen sijainen. Henkilöstön lääkehoidon osaamista arvioidaan, ylläpidetään ja kehitetään säännöllisesti. Työntekijän velvollisuus on ylläpitää ja kehittää omaa osaamistaan muuttuvassa toimintaympäristössä, säännöllisellä, työnantajan tarjoamalla koulutuksella.

Yhdistyksen lääkeluvat suoritetaan Skhole -oppimisalustaa hyödyntäen esimiehen tai tiimivastaavan valvomilla tenteillä koeaikana (lääkehoidon teoria, lääkeryhmät, PKV-lääkkeet sekä lääkelaskut). Lähihoitajana työskentelevät lääkehoitoa toteuttavat vakituiset työntekijät suorittavat lääkeluvan näyttöineen. Sairaan-/terveydenhoitajat suorittavat rokotusluvut (tentti ja näytöt). Muilta osin perustutkinnon suorittamisesta saatu osaaminen riittää.

Työntekijä saa lääkeopintoihinsa tukea tarvittaessa ja mikäli työntekijällä on esim. oppimiseen liittyviä haasteita, voidaan hyödyntää työterveyshuoltoa. Lupien suorittamisprosessi kirjataan yhdistyksen käytössä olevalle omalle lomakkeelle. Tehtävään nimetty lääkäri allekirjoittaa lääkeluvat,

jotka ovat voimassa 5 v. Aika lasketaan teoriakokeen suorittamispäivästä. Yksikön esihenkilö tekee esityksen luvan saamiseksi. Yhdistyksen palvelujohtaja toimittaa lääkeluvat allekirjoitettaviksi tehtävään nimetyille lääkärille. Allekirjoitetut luvat säilytetään taloustoimiston arkistossa työntekijän tiedoissa. Työntekijä saa kopion luvasta itselleen.

Vakituisella henkilökunnalla on lisäksi osaamista kohderyhmämme, ikääntyneiden, turvallisesta lääkehoidosta lisäkoulutuksen kautta. Tässä hyödynnetään Skhole -oppimisalustaa.

Vaativa lääkehoito: Lähihoitajat suorittavat PKV-lääkkeiden teoriaosion, joka sisältyy tentittävään opiskelumateriaaliin. Lähihoitajat antavat näytöt toimintayksikön injektioista s.c. ja i.m. sekä PKV-lääkkeen annosta sairaan-/terveydenhoitajalle kahdesti. Kaikki lähihoitajat eivät anna injektioita i.m. Sairaan-/terveydenhoitaja suorittaa teorialentien koskien rokotuksia ja antaa rokotusnäytöt (2 kpl) toiselle sairaan-/terveydenhoitajalle, tarvittaessa yhdistyksen toiseen toimintayksikköön.

Työntekijän oltua pitkään poissa (yli vuoden) lääkehoidon tehtävistä, varmistetaan työntekijän teoriaosaaminen suullisesti, lääkelaskennan osaaminen huomioiden. Käytännön osaaminen varmistetaan näytöillä (2 kpl) koskien injektioita sekä PKV-lääkkeiden antoa.

Työyksikössä on perehdytysmateriaali, jossa kuvataan myös yksikön lääkehoidon toteuttamisen periaatteet. Uudet työntekijät ja opiskelijat perehdytetään lääkehoitosuunnitelman sisältöön työsuhteen alussa tai harjoittelujakson alkaessa. Pääasiallisesti perehdytyksestä vastaa yksikön tiimivastava yhdessä muun koulutetun hoitohenkilökunnan kanssa. Työntekijät sitoutuvat noudattamaan työyksikön lääkehoitosuunnitelmaa ja muuta lääkehoidon ohjeistukseen kirjattuja ohjeita ja käytänteitä. Lääkehoitosuunnitelma on osa yksikön omavalvontaa. Perehdytysmateriaalin itsearviointilomakkeeseen kirjataan, että lääkehoitosuunnitelma on tuttu ja mahdolliset lisäosaamistarpeet.

5 Lääkehoidon prosessi

5.1 Lääkitysturvallisuuden johtaminen

Organisaation ylin johto määrittelee turvalliseen lääkehoitoon tarvittavat resurssit, keinot ja vastuunjaon, joiden mukaan lääkehoitosuunnitelman toteutumista ohjataan ja valvotaan. Yksikön esihenkilö ja lähiesihenkilö yhdessä organisaation johdon kanssa vastaavat siitä, että yksikössä työskentelee aina yksikön asiakkaiden tarpeita vastaava määrä lääkehoitoon koulutettua henkilöstöä.

Kokonaisvastuu lääkitysturvallisuudesta on yhdistyksen palvelujohtajalla. Yksikön esihenkilö vastaa lääkehoitosuunnitelman jalkauttamisesta ja henkilöstön sitoutumisesta suunnitelman toteuttamiseen. Esihenkilö tiedottaa tulleista muutoksista ja päivittää lääkehoitosuunnitelmaa säännöllisesti. Esihenkilö on vetovastuussa yksikön yhteisten toimintatapojen laadimisesta, joilla tavoitellaan turvallista lääkehoitoa. Esihenkilö varmistaa, että yksikön työntekijöiden lääkehoito-osaaminen on tehtävien hoitamisen edellyttämällä tasolla. Esihenkilö mahdollistaa lisäkoulutuksen ja perehdytyksen. Esihenkilö voi rajata työntekijän työtehtäviä mikäli työntekijän osaaminen on puutteellista.

Lääkehoitosuunnitelman laatimiseen ja päivittämiseen osallistuu yksikön esihenkilön ohella toimintayksikön lääkehuollosta vastaava henkilöt, tiimivastaava (lähihoitaja) ja yksikön sairaanhoitaja sekä lääkehoitoa toteuttava hoitohenkilöstö. Lääkehoitosuunnitelman hyväksyy palvelujohtaja. Lääkehoitosuunnitelman hyväksyy ja allekirjoittaa Medizonen lääkäri.

Yhdistyksen kaikissa hoivayksiköissä on laadittu yksikkökohtainen, moniammatillisesti laadittu, yksikön tarpeisiin räätälöity lääkehoitosuunnitelma (100%). Yksikön lääkehoitosuunnitelman on lukukuitannut kaikki yksikön (100 %) työntekijät. Lääkehoidon vaaratapahtumien perusteella tehtyjä turvallisuutta parantavia kehittämistoimenpiteitä ei ole erikseen kirjattu. Vaaratapahtumat sekä poikkeamat käydään yksikössä läpi välittömästi/kuukausittain. Kaikilla (100 %) lääkehoitoa toteuttavilla työntekijöillä on voimassa oleva lääkelupa.

5.2 Lääkityksen ajantasaisuuden selvittäminen ja lääkemääräyksen antaminen

Asiakkaan lääkelistaan kirjataan kaikki asiakkaan käyttämät lääkevalmisteet. Mikäli asiakas on Kivenlahden ta:n asiakas, tieto ajantasaisesta lääkityksestä tulee omalääkärin kautta. Mikäli asiakkaan lääkityksessä on epäselvyyksiä, voidaan lääkäriä konsultoida kansion välityksellä. Omalääkäri tapaa asiakkaan vähintään kerran vuodessa. Mikäli kyseessä on uusi asiakas, lääkäri pyytää vastaanotolle lääkityksen arvioon tarvittaessa.

Palveluseteliasiakkaiden kohdalla pääsemme tarkistamaan asiakkaan lääkityksen kaupungin Life Care -asiakastietojärjestelmästä. Asiakkaat, jotka asioivat muulla kuin omalääkärillä, tuovat itse dokumentin lääkitysmuutoksista, mutta tämä on asiakkaan varassa ja tieto ei välttämättä kulje ajantasaisesti. Sairaalasta kotiutuvien asiakkaiden mukana tulee kirjallisesti tieto ajantasaisesta lääkityksestä. Kaikista asiakkaan käyttämistä itsehoitolääkkeistä ei välttämättä ole tietoa. Omaiset saattavat myös tuoda itsehoitolääkkeitä tai käytetään muiden asiakkaiden lääkkeitä.

DomaCare-asiakastietojärjestelmän lääkelista päivitetään heti, kun tieto lääkemuutoksesta saadaan. Päivityksen lääkelistaan tekee lääkeluvan omaava hoitaja, joka tiedon on saanut. Hoivan piirissä olevien asiakkaiden päivitetty lääkelista tulostetaan ja viedään päivityksen jälkeen lääkehuoneessa olevaan asiakkaan lääkekoriin. Lääkemuutoksen tehnyt hoitaja vastaa siitä, että lääkelista on ajantasainen. Vanha paperinen lääkelista hävitetään silppuamalla. Lääkemuutoksista on hyvä informoida tiimiä asiakastietojärjestelmän sähköpostilla, jolla tavoittaa jokaisen työntekijän. Lääkemuutosasiaa hoitavan hoitajan tulee huomioida myös annosjakeluun vaikuttavat lääkemuutokset ja päivittää annosjakelutilaus. Asiakastietojärjestelmään kirjataan esim. antibioottikuurin loppumispäivä, jolloin lääke poistuu asiakkaan lääkehistoriaan automaattisesti ja päivittää lääkelistan. Asiasta tulee myös automaatti-ilmoitus päivittäiskirjauksiin.

Hoitaja tapaa kaikki palvelutalon asiakkaat vuosittain, vuositapaamisessa. Tällöin tarkistetaan myös lääkelista. Uusille asiakkaille järjestetään heti asunon alussa tulotapaaminen, jolloin lääkitysasioita käydään läpi.

5.3 Lääkkeen hankkiminen ja hävittäminen

Merikartanon palveluyksikössä ei ole omaa lääkevalikoimaa. Asiakkaat tekevät halutessaan Espoonlahden apteekin kanssa asiakassopimuksen, annosjakelusopimuksen ja antavat e-reseptisuostumuksen. Asiakkaat maksavat itse lääkkeensä. Lääketilaukset tehdään viikoittain Easymedi-järjestelmän kautta. Apteekkitilauksen lähettää yksikön vakituinen, lääkeluvallinen hoitaja. Espoonlahden apteekki toimittaa lääkkeet Merikartanoon ja vastaa kuljetuspalvelusta. Apteekki toimittaa tilauksesta akuuttilääkkeet jopa saman päivän aikana. Apteekin aukioloaikojen ulkopuolella ei lääkkeitä voida toimittaa.

Merikartanossa tarjotaan asiakkaille mahdollisuus kansallisen rokotusohjelman mukaiseen maksuttomaan kausi-influenssarokotteeseen. Espoon kaupungin kotihoito vastaa hoivansa piirissä olevien asiakkaiden rokottamisesta. Lääkärin määräyksestä ja asiakkaan pyynnöstä myös muita rokotteita voidaan Merikartanossa antaa tarpeen mukaan. Rokotteet tilataan, säilytetään, käsitellään ja hävitetään THL:n ajantasaisten rokotussivuston ohjeiden mukaan ja rokottamisesta vastaa rokotusluvallinen hoitaja.

Rokotusluvallinen hoitaja kartoittaa asiakkaiden halukkuuden kausi-influenssarokotteen ottamiseen ja tilaa tarvittavan määrän influenssarokotteita Kivenlahden terveysasemalta. Hoitaja tilaa ja hakee influenssarokotteet sovittuna ajankohtana terveysasemalta ja toimittaa ne Merikartanon rokotteille varattuun jääkaappiin.

Kaikkien asiakkaiden koronarokotukset huolehditaan yhteistyössä Espoon kaupungin kanssa. Yksikön sairaanhoitaja on tavittaessa mukana rokottamassa. Kaupungin työntekijät tuovat valmiiksi sekoitetut rokotteet mukaan yksikköön.

5.4 Lääkkeiden säilyttäminen ja hävittäminen

Influenssarokotteet säilytetään jääkaapissa 2–8 C asteessa, lämpötilaa seurataan ja dokumentoidaan päivittäin. Terveysasema luovuttaa influenssarokotteiden noudon yhteydessä, mahdollisten anafylaktisten reaktioiden varalle Adrenaliinia, jota annostellaan hätätilanteessa ohjeen mukaan, muutoin toimitaan hätäkeskuksen ohjeistuksen mukaisesti. Merikartanossa toimitaan THL:n ajantasaisten rokotussivuston ohjeiden mukaisesti mahdollis-

ten tuotevirheiden ja lämpötilapoikkeamien kohdalla. Rokotus kirjataan El-pyn sähköiseen asiakastietojärjestelmään, DomaCareen sekä terveysaseman toimittamalle lomakkeelle, joka palautetaan terveysasemalle kaupungin terveystietojärjestelmään kirjaamista varten. Rokotuksista vastaava sairaanhoitaja Kivenlahden terveysasemalla toimii yhteyshenkilönä ja häntä voi tarvittaessa konsultoida.

Lääketilauksen tullessa yksikköön, lääkkeenjakovuorossa oleva hoitaja siirtää kylmässä säilytettävät lääkkeet välittömästi jääkaappiin ja purkaa lopun tilauksen samana päivänä.

Lääkkeitä säilytetään hoitajien toimiston yhteydessä olevassa lääkkeenjako-huoneessa asiakaskohtaisissa koreissa alkuperäispakkauksissa. Annosjake-lulääkkeet säilytetään niille varatussa erillisessä korissa lääkehuoneessa. Marevanit säilytetään omassa korissa ja lääkepurkit ovat asiakkaan nimellä. PKV-lääkkeet säilytetään asiakkaan nimikoidussa lääkekorissa lääkehuoneessa. Huumausaineiksi luokiteltavat lääkkeet säilytetään lääkehuoneessa lukollisessa lääkekaapissa. Lukollinen lääkejääkaappi sijaitsee lääkehuoneessa ja sen lämpötilan seurannasta vastaa lääkkeenjakovuorossa oleva hoitaja yhdessä muun hoitohenkilökunnan kanssa. Lääkejääkaappi hälyttää automaattisesti, jos lämpötila poikkeaa asetetusta. Sairaanhoitajan lukitussa työhuoneessa on lääkejääkaappi, jossa säilytetään injektiot. Lääkejääkaapin lämpötilaa seurataan päivittäin ja lääkejääkaapissa on hälytystoiminto. Hoitajien toimiston sekä lääkkeenjako-huoneen lämpötilaa seurataan päivittäin ja lämpötila kirjataan ylös.

Avattujen pakkausten säilytyksessä noudatetaan valmistajan ohjeita (esim. silmätipat). Lääkepakkaukseen merkitään selkeästi avauspäivämäärä, jotta tiedetään valmisteen säilyvyysaika.

Huumausaineiksi luokiteltavien lääkkeiden kulutusta seurataan kulutus-kortilla. Lääkkeiden jakovuorossa oleva hoitaja varmistaa, että asiakkaalla on riittävästi lääkkeitä ja tekee tarvittaessa tilauksen Easymedijärjestelmään. Muut kuin hoivan piirissä olevat asiakkaat voivat ostaa ns. lääkelogis-tiikkapalvelun, jolloin he itse ilmoittavat tilaukseen laitettavan lääkkeen.

Kaikki lääkkeet tarkistetaan kolmen kuukauden välein. Vanhentuneet tai käytöstä poistetut lääkkeet kerätään lääkehuoneessa sijaitsevaan erilliseen lääkejäteastiaan, josta ne toimitetaan asianmukaisesti apteekkiin, www.fimea.fi.

<ul style="list-style-type: none"> • Tarkista lääkekaappisi säännöllisesti ja poista sieltä vanhentuneet tai käyttämättä jääneet lääkkeet.
<ul style="list-style-type: none"> • Poista reseptilääkkeistä ohjeliput tietosuojan takia.
<ul style="list-style-type: none"> • Ota vanhat tai käyttämättä jääneet tabletit ja kapselit pois alkuperäispakkauksistaan, pakkaa ne irrallisina läpinäkyvään muovipussiin, ja vie ne apteekkiin.
<ul style="list-style-type: none"> • Palauta nestemäiset lääkkeet, voiteet ja aerosolit apteekkiin omista pakkauksissaan. Varmista että nestemäiset lääkkeet eivät vuoda.
<ul style="list-style-type: none"> • Toimita jodipitoiset lääkkeet ja elohopeakuumemittarit apteekkiin muusta lääkejätteestä erillään.
<ul style="list-style-type: none"> • Palauta sytostaattia sisältävät lääkejätteet (syövän hoidossa käytettävät lääkkeet ja esimerkiksi metotreksaattia sisältävät valmisteet) erillisessä muovipussissa ja alkuperäispakkauksissaan.

Neulat ja lansetit kerätään riskijäteastiaan, jotka kerätään lukollisessa roskakatoskessa olevaan suureen lukolliseen särnäisjäteastiaan, jolle tilataan tyhjennys tarvittaessa.

Käytetyt lääkelastarit kerätään lääkkeenjakuoneessa olevaan erilliseen säiliöön. Huumausaineiksi määritellyt lääkkeet palautetaan apteekkiin muun lääkejätteen mukana. Yksikön esihenkilö ja tiimivastaava kuittaavat allekirjoituksellaan kulutuskorttiin lääkkeen toimittamisen apteekkiin.

5.5 Lääkkeen jakaminen, käyttökuntoon saattaminen, tarkistaminen ja antaminen

Lääkehuoltoa toteuttavat hoitajat jakavat lääkkeet aamu- ja iltatarjottimille kolmesti viikossa. Kipulaastarit jaetaan tarjottimelle käyttöpäivänä, ei etukäteen. Iltavuoron hoitaja tekee tarkistuksen. Tarjotinkartta (LIITE) ohjaa päivätarjottimelle jakoa. Tarjotinkartta löytyy sähköisenä M-asemalta ja sitä päivitetään sähköisesti.

Päiväkohtaisille tarjottimille jaetaan annosjakelupussit ja lisättävät lääkkeet, jotka eivät vielä annosjakelussa, Minigrip-pusseissa tai lääkelaseissa. Pussin päällä on tarra, jossa on asukkaan sukunimi, asunnon numero ja lääkkeenoton aika. Lääkelasin kylkeen liimataan tarra, jossa lukee samat tiedot kuin pusseissakin. Päiväkohtaista tarjotinta säilytetään hoitajien toimistossa, jonka ovi on lukittu. Hoitajien toimiston lämpötilaa seurataan päivittäin.

Lääkkeiden jakaminen tapahtuu lääkehuoneessa, joka on rauhallinen ja häiriötön tila. Lääkkeitä jaettaessa huomioidaan käsihygieniä. Kädet pestään ja desinfioidaan ennen lääkkeiden jakoa. Lääkkeitä jaettaessa olisi hyvä käyttää tehdaspuhtaita kertakäyttöisiä käsineitä. Myös työtaso desinfioidaan ennen lääkkeiden jakamista. Tarjottimet desinfioidaan kerran viikossa. Kapselit ja tabletit otetaan lääkepurkista lääkelusikalla, ei käsin. Leikkuri puhdistetaan jokaisen eri lääkevalmisteen käsittelyn jälkeen. Lääkkeenjakajalla on suu-nenäsuojain. Mikäli yksikössä on murskattavia lääkkeitä, raskaana oleva työntekijä ei tähän osallistu.

INR-näytteet otetaan Merikartanossa kerran viikossa tai tarvittaessa. Näytteet toimitetaan HUSLAB:N toimipisteeseen tutkittaviksi. Merikartanon nimetty omalääkäri Kivenlahden terveysasemalla määrittelee Marevan-annostuksen sekä ilmoittaa seuraavan näytteenottoajan. Annostukset kirjataan kunkin asiakkaan kohdalle Doma Care -asiakastietojärjestelmään. Tämän lisäksi niiden asiakkaiden, joille Marevan jaetaan dosettiin, viedään annostusohjeet paperiversiona lääkejakohuoneeseen erilliseen kansioon. Osa asiakkaista huolehtii lääkityksestään itse ja heille viedään annostusohjeet sopimuksen mukaan omaan postilaatikkoon. Mikäli ohjeissa on poikkeavaa, soitetaan asiakkaalle erikseen. Mikäli asiakkaan läheinen jakaa lääkkeen asiakkaan dosettiin, ilmoitetaan annostusohje asiakkaalle/läheiselle terveysasemalta tekstiviestillä.

Merikartanon lääkelogistiikkapalvelu mahdollistaa asiakkaille annosjakelutilauksen, reseptien uusimisen ja apteekkitilaukset. Nämä palvelut toteutetaan asiakkaan tarpeen mukaan. Osa asiakkaista tilaa annosjakelulääkkeet Merikartanon kautta, mutta vastaavat muuten omasta lääkeshoidostaan. Sopimuksesta lääkkeitä jaetaan kotiin vietävään dosettiin (esimerkiksi Marevan ja annosjakeluun siirtyminen) ja näiden kotiin vietävien dosettien jakoa ohjaa lääkehuoneessa oleva ohje kotiin vietävistä lääkkeistä. Ohje löytyy M-asemalta ja sitä päivitetään sähköisesti.

Mikäli asiakas joutuu tilanteeseen, että apteekki ei voi toimittaa lääkkeitä esim. maksamattomien laskujen vuoksi, ollaan yhteydessä asiakkaan läheiseen. Tarvittaessa käynnistetään edunvalvontaprosessi ja ollaan yhteydessä

Espoon palvelu- ja senioriohjausyksikköön (palveluseteliasiakkaat) tai Espoon aikuissosiaalityöhön. Tilanteen aiheuttaessa asiakkaan lääkehuoltoon tilapäisen katkon, asiakkaan vointia seurataan aktiivisesti ja tehdään tarvittavia mittauksia, esim. verenpaine seurantaa.

Vakituinen henkilökunta tuntee hoivan piirissä olevat asiakkaat. Doma Care -asiakastietojärjestelmässä on asiakkaista valokuva, joka auttaa hoitajia asiakkaan tunnistamisessa. Asiakkaan henkilöllisyys varmistetaan vielä kysymällä nimeä.

Kaikille asiakkaille suositellaan koneellista annosjakelua. Dosettijakoa suoritetaan siirtymävaiheessa annosjakeluun tai jos asiakkaalla on lääkkeitä, jotka eivät sovellu annosjakeluun. Annosjakelupusseissa on asiakkaan nimi, lääkevalmisteen nimi ja annostus sekä antoaika. Lääkkeen antaja kuitenkin tarkistaa lääkkeet ennen antamista asiakkaalle.

Rokotukset. Kts. edellä.

Lääkettä annettaessa on varmistettava lääkehoidon turvallisuus tarkistamalla, että kyseessä on

- **oikea asiakas**
- **oikea lääke**
- **oikea annos**
- **oikea antoaika**
- **oikea antotapa**

Lisäksi varmistetaan lääkkeen

- **oikea käyttötarkoitus**
- **oikea käyttökuntoon saattaminen**
- **oikea dokumentointi**
- **oikea asiakkaan ohjaus**
- **oikea vaikutusten seuranta ja arviointi**

Lääkkeitä antavat ensisijaisesti lääkehoitoon koulutetut sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt. Lääkkeen antajalla tulee olla käytössään riittävät tiedot, kuten ajantasainen lääkelista. Lääkkeenantotilanne tulee olla mahdollisimman häiriötön. Viimekädessä lääkkeen antaja on vastuussa antamansa lääkkeen oikeellisuudesta.

5.6 Lääkehoidon dokumentointi

Lääkehoito dokumentoidaan DomaCare -asiakastietojärjestelmään asiakkaan päivittäiskirjauksiin. Hoitaja kirjaa lääkkeenannon ja lääkehoidon vaikutuksista tehdyt havainnot. Tautokset lääkityksessä merkitään selkeästi sekä lääkelistaan ja tarvittaessa myös asiakkaan hoivatehtävään, jonka sisältö näkyy hoitajan mobiilissa. Tarvittaessa annetut lääkkeet, asiakkaan kieltäytyminen lääkehoidosta tai lääkkeen antamatta jättäminen dokumentoidaan asiakkaan päivittäiskirjauksiin. Huumausainelääkkeet sekä tarvittaessa annettavat lääkkeet kirjataan niin, että kirjauksesta käy ilmi lääkkeen nimi, määrä, lääkemuoto, käyttötarkoitus, antotapa, antoajankohta ja lääkkeenantaja. Lääkkeen antaminen kirjataan viivytyksettä asiakastietojärjestelmään.

Yksikön hoitajan toimesta annetut rokotteet kirjataan omaan asiakastietojärjestelmään sekä kaupungin asiakastietojärjestelmään, Life Careen, palveluseteli Asiakkaiden osalta. Espoon kaupungin rokottajat kirjaavat omat asiakkaansa.

Ajantasaiset lääkelistat säilytetään paperiversioina lääkehuoneessa asiakkaan lääkekorissa. Paperisiin lääkelistoihin ei tehdä korjauksia käsin. Annosjakelulääkelistat säilytetään sairaanhoitajan lukitussa työhuoneessa omassa kansiossaan. Apteekista tulee jokaisen lääkemuutoksen yhteydessä uusi annosjakelulista. Vanha lista hävitetään tietosuojajätteeseen. Marevan-annostelut ja uusi näytteenottopäivä kirjataan asiakastietojärjestelmään omalle välilehdelle hoitajan toimesta.

5.7 Lääkkeiden vaikutusten seuranta

Lääkehoitoon osallistuvat hoitajat arvioivat lääkkeen vaikutusta ja tarkoituksenmukaisuutta. Lääkkeiden vaikutuksesta ja mahdollisista sivuvaikutuksista ollaan tarvittaessa yhteydessä lääkäriin tai asiakkaan läheisiin. Läheisiin ollaan yhteydessä niissä tapauksissa, joissa läheinen on käyttänyt asiakasta lääkäriissä ja läheisellä on kontakti hoitavaan lääkäriin. Hoitajat myös arvioivat selviytyykö asiakas itsenäisestä lääkkeenotosta odotetulla tavalla ja tarvittaessa reagoivat tilanteeseen, mikäli asiakas ei siitä selviä. Tällöin asiakkaalle järjestetään hoivapalvelua turvaamaan lääkehoitoa. Hoivapalvelun aloittamisesta neuvotellaan aina ensin asiakkaan ja/tai läheisen kanssa.

Hoitohenkilökunta seuraa lääkkeiden vaikutusta mm. eri mittauksien (verenpaine, paino, verensokeri) avulla. Tarvittaessa vaikutuksia seurataan laboratoriotutkimuksilla. Hoitajat seuraavat lääkkeiden menekkiä ja asiakkaalta kysytään hänen tuntemuksiaan lääkkeiden vaikutuksesta ja myös mahdollisista sivuvaikutuksista. Hoitajat kirjaavat nämä tiedot DomaCare -asiakastietojärjestelmään. Vivago -turvahälytysjärjestelmästä saadaan seurattua mm. uni-valverytimiä esim. lääkityksen muuttuessa.

5.8 Lääkehoidon lopettaminen

Tieto lopetettavasta lääkkeestä tulee hoitavalta lääkäriltä. Tieto kirjataan asiakkaan tietoihin ja päivitetään lääkkeenjako-ohjeeseen. Asiakastietojärjestelmä siirtää tiedon asiakkaan lääkityshistoriaan ja tieto tulee näkyviin myös päivittäiskirjauksiin. Tiedon välittämisessä hyödynnetään myös asia-

kastietojärjestelmän sähköpostia. Erityisen tärkeää tiedonkulun varmistaminen on tilanteissa, jossa lääkitys lopetetaan asteittain ja/tai erityistä seurantaa (laboratoriokokeet, RR-mittaukset jne.).

5.9 Yhteistyö muiden yksikköjen kanssa

Mikäli asiakas muuttaa tai siirtyy toiseen hoivayksikköön esimerkiksi sairaalaan, tehdään hänestä lähete. Lähete sisältää asiakkaan perustietojen lisäksi omaisen yhteystiedon, diagnoosit, nykytilan ja lääkelistan. Lääkelistalla on asiakkaan ilmoittamat lääkitystiedot. Tarvittaessa hoitaja on yhteydessä asiakkaan jatkohoitopaikkaan puhelimitse ja lääkitys käydään suullisesti lävitse. Puhelimessa varmistetaan asiakkaan henkilöllisyys, lääkkeen nimi, vahvuus, käyttötarkoitus ja annostus. Nämä asiat pyydetään aina tiedon vastaanottajaa toistamaan väärinkuulemisen minimoimiseksi. Tarvittaessa ajantasainen lääkelista lähetetään jatkohoitopaikkaan faxilla tai salattulla sähköpostilla. Asiakkaan kotiutuessa sairaalasta, saadaan osastolta puhelimitse raportti, jossa käydään lääkemuutokset läpi ja/tai tieto saadaan kirjallisessa muodossa asiakkaan kotiutuessa.

5.10 Asiakkaan/potilaan ja läheisen ohjaus ja neuvonta

Asiakasta ja omaista ohjeistetaan ilmoittamaan lääkemuutoksista hoitohenkilökunnalle. Asiakkaita ja omaisia informoidaan ja muistutetaan hoitajien toimesta siitä, että Merikartanossa on käytössä oma asiakastietojärjestelmä, joka on irrallaan julkisen puolen tietojärjestelmistä. Yksityispuolella tai erikoissairaanhoidossa tehdyt käynnit tai lääkemuutokset eivät tule hoitajien tietoon, ellei asiakkaan läheinen tai asiakas itse toimita tietoa.

Erityisen tärkeää on varmistaa asiakkaan ja/tai läheisen neuvonta tilanteissa, joissa asiakas ei tapaa lääkkeen määrännyttä lääkäriä tai käy itse apteekissa ostamassa lääkkeitä, mutta huolehtii lääkehuollosta itsenäisesti.

Asiakkaan osallisuutta lääkehoidossa tuetaan, asiakkaan havaitessa usein itse parhaiten toivotun lääkevasteen sekä haitta- ja sivuvaikutukset. Hoitajat ohjaavat asiakasta lääkehoidon toteuttamisessa; lääkkeiden ottamisessa, lääkkeenottotekniikoissa, lääkkeiden haitta- ja yhteisvaikutuksissa ja reseptien uusimisessa. Hoitajan riittävä ammatillinen osaaminen on onnistuneen ohjauksen perusta. Henkilökunnalla käytössä olevia tietolähteitä ovat:

Duodecim lääketietokanta <https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti>

Pharmaca fennica: <https://pharmacafennica.fi>

Lääkeinfo: <https://laakeinfo.fi>

Fimean 75+ lääketietokanta: https://www.fimea.fi/laakehaut_ja_luettelot/laake75-

6 Seuranta- ja palautejärjestelmä

6.1 Haitta- ja vaaratapahtumien seuranta

Haitta- ja vaaratapahtumat kirjataan viivytyksettä asiakkaan tietoihin lääkepoikkeamana. Tapahtuneen kohteeksi joutunutta ja hänen omaistaan informoidaan asiasta mahdollisimman pian.

Vakavat lääkepoikkeamat tiedotetaan yksikön esihenkilölle ja palvelujohtajalle välittömästi esim. puhelimitse. Vakavat vaaratapahtumat käsitellään yksikössä välittömästi ja toimintaohjeeseen tehdään tarvittavat korjaukset. Vaaratapahtumasta tiedotetaan kaikkia yhdistyksen hoivayksiköitä.

Kaikki haittatapahtumat käsitellään yksikössä vähintään kerran kuukaudessa tiimipalaverissa, jolloin yhteisesti mietitään tapahtumaan johtaneita syitä ja tehdään tarvittaessa tarkennuksia toimintaohjeisiin. Kaikki haitta- ja vaaratapahtumat tilastoidaan vielä erikseen johdolle tiedoksi.

Esimerkkejä lääkehoitoon liittyvistä vaaratapahtumista:

- Virhe käyttökuntoon saattamisessa
- Tilausvirhe
- Toimitusvirhe
- Säilytysvirhe
- Määräysvirhe
- Kirjaamisvirhe
- Jakovirhe
- Antovirhe
- Odottamaton reaktio asiakkaalle

6.2 Lääkkeiden ja rokotteiden haittavaikutuksista ilmoittaminen

Lääkkeiden ja rokotteiden haittavaikutuksista tehdään ilmoitus sähköisesti Fimeaan. Tästä huolehtii yksikön esihenkilö, yksikön sairaanhoitaja tai palvelujohtaja. Haittavaikutuksesta informoidaan myös omalääkärinä.

6.3 Lääkkeiden tuotevirheistä ja lääkevääreännöksistä ilmoittaminen

Tuotevirheessä tarkoitetaan lääkkeessä tai sen pakkauksessa esiintyvää laatupoikkeamaa, joka koskee koko lääke-erää, jotakin sen osaa tai yksittäistä pakkausta. Lääkehoitoa toteuttava henkilöstö ilmoittaa havaitsemistaan tuotevirheistä ja/tai lääkevääreännösepäilyistä välittömästi lääkkeen toimittaneeseen apteekkiin.

6.4 Lääkinnällisiin laitteisiin liittyvien vaaratapahtumien ilmoittaminen

Yksiköllä on erillinen toimintaohje koskien terveydenhuollon laitteisiin ja tarvikkeisiin liittyvistä vaaratapahtumailmoituksista (LIITE).

6.5 Asiakas- tai potilaspalautejärjestelmä

Yhdistyksellä on käytössä erillinen palautejärjestelmä. Vaaratapahtumat käydään aina asiakkaan kanssa läpi keskustelemalla.

6.6 Asiakkaan, potilaan tai läheisen ohjeistus ongelmatilanteissa toimimisessa

Potilas-/sosiaaliasiamiehen yhteystiedot ovat näkyvillä palvelutalon ilmoitustauluilla ja henkilökunta ohjeistaa ja avustaa tarvittaessa yhteyden saamisessa.

6.7 Lääkitysturvallisuusauditointi

Yhteistyöapteekki tekee auditointikäynnin yksikköön n. kerran vuodessa. Proviisori käy läpi lääkehoitosuunnitelman sekä lääkkeenjakoilat (hoitajien toimisto, lääkkeenjakuhuone) ja tekee tarvittavat kehittämissuositukset.

Espoon kaupungin kotihoidon auditointi toteutuu kerran vuodessa. Lääkehoitosuunnitelma on osa yksikön omavalvontasuunnitelmaa, joka käydään läpi auditoinnissa.

Lääkeluvat allekirjoittava lääkäri tutustuu yksikön lääkehoitosuunnitelmaan ja hyväksyy sen allekirjoituksellaan.

7 Lääkehoitosuunnitelman liitteet

- Päihtynyt asiakas kotihoidossa – Espoon kaupungin ohje
- Yhdistyksen päihdeohjelma
- Terveystieteiden laitteen ja tarvikkeiden käyttö - toimintaohje
- Tarjotinkartta
- Lääkehoidon lupalomake
- Huumausaineiden kulutuskortti
- Lista riskilääkkeistä (lääkkeenjakuhuoneen seinällä)